

Selletus
Piibli = Roggoduste
parrast
Eestima Nahwale.

1816

Tallinnas,
trükkitud Gresseli Kirjadega, aastal 1816.

Imprimatur.

Dorpat, d. 10. Juni 1816.

lector G. v. Roth, Censor.

REB-816
✓ HOLTZ

Dr. J. Kropfmeister
Kaufm. H. S. V. J. Kropf
Bismarckstr.

R 1461

Urm olgo Teile ja rahho Jummalast,
meie Issast, ja Issandast Jesussest
Kristussest.

Jummal, kes tahhab, et keif inimessed peawad õnsaks sama ja tõe tundmisesele tulles, ning tēd, da tundma, kedda temma on läkkitanud, Jesusst Kristust, juhhatas, et kolme aasta eest, 4mal Heina-Ku päwal, meiegi Eestimaal nisuggune Piibli-Koggodus tousis, mis ennese peäle wöttis, Pühha-Kirja ni alwa hinnaga, kui ial sünnib, meie Ma-Nahwa kätte sata, ja wallitjes ennese seäst meid ärra, sedda toimetada.

Et se Jummalale üks melepärralinne ohwer olli, näggime kohhe. Gest Peterburgi Piibli-Koggodus (mis selsammal aastal lodi, ja kelle seltsi meie Suur Keiser, Aleksander Paulowits, isse heitis, kohhe kaks kümme wiis tuhhat Rubla senna kinkis ja kümme tuhhat Rubla igga aasta weel annab, ning sedda Piibli-Koggodust omma Niki Piibli-Koggoduste Emma-Koggodusseks tõstis), lubbas meid toetada, ja finnitäs meid, lootma selle Jummalale peäle, kes igga head nou omma warjo alla wottab.

Ka andis Inglisma suur Piibli-Koggodus, mis jo tahheteistkümnne aasta eest Londoni linnas tousnud, ja se al Nikis Piibli-Koggoduste Emma-Koggodusseks on, omma Seltsi-liikme, selle Inglisma Oppetaja, Joon Waterfoni läbbi, kes sei aial, kui meie Piibli-Koggodus ennast seadis, meie Tallinnas olli, meile teada, et ta meidki piddi aitama. kui teisi.

Ni pea, kui sesinnane tootud abbi Peterburgist ja Londonist meile läkitati ja ka meie Ma Moisi-
nikutte-Roggodus enam kui kolm tuhat Rubla
andsid, hakkasime kohhe, Uut Testamenti ueste
lastma trükkida — ja Kulutame selle Kirjakessega
nüüd, Jummalat kites, et sesinnane tõ on lõppe-
tud, ning et iggaüks praego võib osta ja sada
sedda Ramatut.

Hea melega olleksime sedda veel wähhema
hinnaga teie kätte saatnud: agga keik on nende
Sõddade pärrast, mis meie Mailma-konda wae-
wasid, ni kalliks läind, et meie sedda mitte ei
woinud; ja meie ei jouaks sellegi hinna eest neid
lasta müä, kui mitte se, siin nimmetud abbi, meile
ei olleks tehtud. Ka nouame, selle rahhaga, mis
nendesinnatste Ue Testamentide eest sisse-tulleb,
fenna pole täit Piiblit lasta trükkida, ning ka siis
sedda alweminne müä. Selle nou pärrast jo,
ja enam weel sepärrast, et keige waestemattete
üht ossa neist Testamentidest pole hinnaga, ehk
üma hinnata tahhame wäljajäggada, kutsume ja
pallume Iggaühte, kelle joud sedda sallib, et ta
middagi austab meie Piibli-Roggodusse-Kirsto, —
Kui se ka mitte enam ei olle, kui selle lesse-naese
kaks weringit, kellest Lukas kirjotab. (21, 2) Gest,
kes ennast tunneb, joudsam ollowad, ei salga, ni
suggust andi andes, omma joudo Jummalale mitte
ära. Ka kutsume sepärrast, sedda ande andma,
et meie Piibli-Roggodussele eddespidi joud jääks,
hoolt kandma, et ka meie Järrele-tulliatte seas
sesamma Jummalala Sanna rohkestes ellaks. Mis
kegi siis seks tahhab anda, uskogo temma omma
Roggodusse-Oppetaja kätte, kes temma nimme ja
mis ta annab. Kirja panneb, ja seddasamma kirja se
rahhaga, mis temma kätte todi, Piibli-Roggodusses

meie ette panneb. Ja meie kirjotame siis selle kirja alla, et temma sedda rahha on meie kätte tonud, ning panneme sedda, andiatte nimmedega, Püblis koggodusse Kirsto.

Wotke siis sedda Unt Testamenti wasto, ja pruukige seddasinnast ello hallikast nenda, kui pühha Paulus Kolosussse Rahwast manitses, kolmandama peatükki Kuusteistkümmemas Salmis üteldes: „Kristusse Sanna ellago rohkeste teie seas keige tarkusse sees,“ et Jummal Riik, mis on tõe ja waggadusse Riik, sedda rohke minne teie jure tulles, ja temma pühha taht minne sedda ennam teie jures sünniks. Siis hoiab Jummal rahho, mis üllem on kui keik moistus, teie Süddamed ja teie Meled Kristusse Jeesusse sees.

Kas Pübli Sanna on nisuggune kõrge Sanna? Ilma selle Sannata — ilma temma Kirja tähheta ei olle Waimo. Kui iggawenne Jummal ennast mitte isse olleks teada annud ommas Sannas, siis meie ei teaks temmast ennam kui Pagganad teadwad. Agga temma tõstis omma heält pühhade innimeste sees, ja satis neid sedda, mis ta seestpidi neile ilmutas, omma wendadele kolutama ja ka tullewatte innimeste suggudele kirja pannema, et ärra seggamatta pididi jamma se pühha Sanna. Seddawisi tousis Pühha Kirri.

Jubba tuhhat ja tuhhat aastat kestab se Jummal Sanna Jummal wäes, ja la-utab sedda õnnist tundmist, mis innimesse surematta waimniammoti tarwitab, kui temma ihho tarwitab terwist. Iggawesselks qialks jääb seisima sefimmene Sanna kui üks seätud armomärk Jummalast innimeste wasto, kui üks jädaw tunnistus sest hal-

lastusfest, mis temma innimeste ärralunnastamis-
feks, esSITE walmistamisse wiSIL noudis, ja siis
omma Wota Jesusse Kristusse läbbi teggi — ja
nüüd seäna juhatab, kus feik uendakse ja kühho
feik tullewad walgusses löndima.

Kes ei teniks nisuggust Jummalat! ja kelle
Südda raatsiks, patto-käsust suremat luggu
piddada, kui Temma käsust? Gest kuhho pat
awwatellab, näme iggast tüllist, mis patto läbbi
langeb innimesse peäle, näme iggast waewast, mis
innimenne kannab arwalikkult ja ommas südda-
mes. Kuhho Jesus kutsub, näme nende innimeste
Süddame rahhust kes meelt on parrandanud.

Pühhas kirjast otsisid ja leidsid meie wanne-
matte wannemad fergitamist ommas murres ja
hädas, ning joudo kui öñne-pölw neid hakkas
kuisama. Nemmad austasid sepärrast sedda Kir-
ja kui omma aialikko ja iggawesse ello-hallikast.
Temma, selle Kirja juhhatamisse naal käswab
innimesse ja Rahwa moistus, ja feik Hea mis
selle moistusse läbbi innimeste Süddames ligub
kõsSub temma walgustamisses. Kus Pühha-kirja
õppetussed maksid, seäl kaddus waimo rummalus,
seäl lahkus süddame-kurjus, seäl wa-us patto
pinmedus — seäl iddanesid ja siggisiid armastus
ja igga hea kombe. Selle Sure Waimo läbbi,
kes Pühha-kirja sünnitand, on meil iggawenne
ello.

Se, se siis nüüd on, mis meil tarwis lähhab
selfinnatsel aial — sedda lähhab tarwis, et Pühha-
kirjal se paik jälle antakse, kust ebba-tarkus ja
ferge-meel sedda püüdnuud ärrasata, ja sepärrast
sago sesinnane Kirri nüüd igga maia seltsi ja üks-
lasse innimesse koddoramatuks. Selle Jummalat
Sanna ja selle Waimo läbbi mis sega ühhes on

woib ja peab meie seas se uus meel, mis igga õige asja ärra-lautamisse wasto panneb, ärratud sama — peab ärratud sama se uus waim, mis Tõe-waimust on sündinud.

Sest otsides Pühast kirjast, woidab innimene igga holetust ärra; on teggia Leiwawannem ja Zenia, ja seab keik, mis temma holeks langeb nenda, et ta iggal silmapilgul arro woib teha omma-käsko-andmissesest ehk sanna-kuulmissesest, ning igga asja aiamisest. Otsides Pühast-kirjast, ka-ub inimessse waimo-tuimus mis, Taewa-likko pärrast holimatta, tühja agga nouab, ja sedda unustab, mis inimessse ello tähhendab. Pühast-kirri süttitab sedda pühha meelt, mis meie omma meelt ärrawoidab. Temma juhatab meid, hukkaminematta asjo tähhele pannema, ja teeb meile nalga õigusse järrele. Jummalaga meid ühhendades, üllendab ta meie ollemist jo siin ülle ma-ilma waewa, ehhitab meie kurwad süddamed jälle rahhoga, ja jodab meie hinged selle lotussega, et keik mis hea, wimaks woito saab. Inimess ühhendades inimessstega, sünnitab temma sedda Koggudusse-waimo, mis meid teine teise wennaks ja õeks teeb, ja ilma kelleta inimenne pool inimess on, õppetab meid, iggas asjas essite tähhele pannema sedda, mis liggimesse pärralt on, ja siis nouda, mis isse tarwitame.

Seddawisi punnutakse need Armastusse ja Seadusse siddemed, mis abbikasad ja lapsed, ommased ja sõbrad, teniad ja leiwawannemad, Üllemad ja Allamand, Rigid ja Wallitsejad ühhendab. Sest Keik tunnistawad ennast siis selle Sure Wallitseja alla, kes on Kuningatte Kuningas, ja Jesusse läbbi keikide inimeste armolinne Issa — meie keik ühhe Issa lapsed.

Zah! sedda ullatab Pühha-kirri anda, kui meie sedda arwame seks mis ta on, ja mis ta ikka seal olli kus tedda austali. Teades ja ärratundes, kui wägga nisuggust Usso-kirja tarwitab igga Ma, on Piibli-Namato armastajad 1804mal aastal (se olli kahheteistkümmne aasta eest) Inglismaal, Londoni linnas esiteks, üht Piibli-Koggodust lonud. Ja sedda Koggodust hütakse ka Wodrama Piibli-Koggodusseks sepärrast, et temma nou senna weab, et Pühha-kirri ka nende keli pannakse ja trükkitakse, mis peäl ta siit sadik weel ei olle olnud, ning et sedda siis, läbbi keik Ma-ilma, nende inimeste kätte läkkitakse kes, tännini Pagganad olles, sest ühtegi weel ei teadnud.

Esimesesed Mehhed Moisnikutte ja Oppetajatte seast, keikekuulsumad Mehhed Liina ja Ma paikus — ja wimaks Innimesesed iggast so-ust, põlwest ja Usust, ülle keik Ma-ilma, heitsid nisugguste Piibli-Koggoduste seltsi ja leidsid iggamees, et Jummalala Waim sedda juhhatas. Sest uus waim ärkas, ja selle woimoga ühhendas ennast tõsine nou, sedda hakkatud pühha asja eddasi sata.

Meie Peterburgi Piibli-Koggodus, mis keik Wenneriki Piibli-Koggoduste Emma-Koggodus on, on Pühha-kirja ueste Wenne kele, mis peäl ta jo olli, ja weel kue kele, mis peäl ta enne ei olnud, lasnud trükkida, ja ülle keice Rigi waljajäggada ja müa. Ning temma kulab ka igga Piibli-Koggodusse järrel mis temma al on, ning teeb abbi neile ülleültre. Igga Piibli-Koggodus Wennerikis peab temmale sest rahhast, mis sisse tulleb, ja mis eest sedda wälja antakse, arro teggema, ja ilma temma teadmatta ei tohhi ühtegi tehha. Seddawisi loetakse

Pühha-kirri nüüd igga keele mis meie Keisri wallitsusse al räägitakse. Sest ka Tartari, Kalmukki, Türki, Persiama, Kruseni ja Lappoma keele on Piibli-ramat ülles nüüd pandud; ja Wenne, Saksa, Pöhla, Some, Lätti, Kura, Rootsi, Armenia ja Eesti keele olli ta jo enne.

Jubba Inglismaal on nüüd liggi nelli sadda Piibli-foggodust lodud, mis omma Emma-foggodussega Londoni linnas ühhes seiswad. Meie Europas on neid, üle sedda mis Inglismaal on, Sweitsimaal: Pafeli, Kuhri, Saawhausi, Sürriigi ja Sankkali linnas. Rootsimaal on neid: Stokholmi, Kotenburgi, Westera ja Wisbi linnas. Ungrimaal on sedda Presburgi linnas. Würtembergimaal Stutgardis. Preussimaal: Perlini ja Königsbergi linnas. Siis weel Saksamaal: Nürnbergi, Marburgi, Trestni, Breimi, Hamburgi ja Alttona, Hernhuti, Wrantwurti, Osnabrücki, Leipfigi, Elberweldi, Hanoowri, Lübecki ja Erwurti linnas, ning ka Pomrimaal. Ja Kattoliki Usfolistel on Regensburgi linnas nisammassuggune Piibli-foggodus. — Hollandimaal on neid: Amsterdami ja Notterdammi linnas. Tanimaal Kopenhageni linnas. Ja meie Wennerikis on neid jo Peterburgis, Moskus, Jaroslawis, Woronesis, Kamini Podolskis, Mitus, Rias, Tartolinna, Somemaal Turko linnas ehk Ubus, Caremaal Kurre-saare linnas, ja meie maal Tal linnas.

Aliaas on agga Ostindia maal, Kalefuttas üks Piibli-foggodus. Siiski on Inglisma Suur Piibli-foggodus Carempoli, Koromandli, Malabari, Pärsia, Arabia ja Kina male, Seitoni sure Care ning neile, nüüd hilja üllesleidtud

Siriama Kristi-ussulistele kes ni mitto ja mitto sadda aastat, Pagganatte made-ringis omma usko ni puhtaste on hoidnud, Piibli-ramatud läkkitanud, igga Ma omma kele ja kele murde ja on neid seal lasnud wäljajäggada ja müa.

Amerikas on neid Piibli-koggodussi agga Portuissis, ja Sank Helena Saare peäl. Ommei on Inglisma suur Piibli-Koggodus sealgi möda randa, ja Kappi ehk Hottentotti ja Kawri maal Pühha-kirja, igga Rahwa omma kele lasnud wälja jäggada ja müa; ja on monni, seal sündind Mees jo Oppetajaks saand.

Amerikas on neid Piibli-koggodussi läbbi sedda Mailma-konda ennam kui seitsmekümnes ma-kondas ja linnas, ja Kenewe merre äres on gi üks naeste rahwa Piibli-Koggodus.

Se feik panneb meid lootma, et Jesusse armo-öppetus, misga Jummalta Waim needsinadsed Paggana-Maad terretab, nüüd ka neid hakkab walgustama. Sest immelikult paljo on sündind selle ürrikesse kahheteistkümnne aasta aial: Ja ette woib nähha, et pea sedda rahwast ennam ei olle, mis omma kele ja ommas Kirjas ei sa luggeda neid iggawesse ello Sanno, ja siis töeks touseb, mis Ma-ilma Snnisteggia Joannesse Ewangeliumis 10mal Peatükis 16mas Salmis ütleb: „Minnul on weel teised lambad, need ei olle mitte sestsinatsest laudast, ja neid pean minna ka seia toma, et nemmad kuulwad minno heäle, ja peab üks karri ja üks karjane ollema.“

Piibli-koggoduste hõlekandmisse läbbi on jo Pühha-kirri nüüd trükkitud kahhekümne kuu kele peäl, mis Europas rägitakse; kahhekümne seitsme

kele, mis Alfiast rägitalse ja kahhe kele, mis Alme-
rikas rägitalse. Monni saddatuhhat ennam kui
üks Million Pühakirja-Ramatut on selle kahhe-
teistkümnne aasta ajal trükkitud ja pokitud. Se
kullutas palju rahha. Siiski woitsid Jummalala
Sanna-armastajad sedda kullo ärra. Ka osteti
Ued ja wannad Testamentid nenda, siati Paggas-
nattest, et selle rahhaga, mis se läbbi sissetulli, jo
ueste neid trükkitakse, ja kolko pannakse.

Se keik on sündind ja sünnib weel — ha-
kas sündima kui ehk monni jo arwas, Jummalala
Sanna ühtegi ennam makswad, ja monni Wag-
ga jo kartes hakkas wa-uma. Agga nüüd tund-
ko rõmo igga Wagga! tundko rõmo igga Jesus-
se Järrelkäia! Gest Ma-ilma Onnisteggia, sedda
Ma-ilma pattud risti naelasid, on tousnud kbr-
geste ja touseb weel. Igga, pattust pöörnud
Pattune tundko rõmo, et ta omma patto ik-
ket selle Onnisteggia ikke wasto on wahhetanud.
Ja iggahks, kes patto orjab, ehmatago! et se
ehmatus tedda ärrataks enne, kui patto-willet-
sus tedda ärratab. Ärra wihhasta kui armo
Sanna sind kutsub! Meie parrandamisse aeg on
lühkikenne — meie ärrawastamisse aeg kestab ig-
gawest. Jätta sepärrast patto mahha! heida wag-
gadusse pole! Ärra karda tulles kui meleparranda-
misse nou sind sadab. Gest

Jesus wottab pattust wasto,

Kale sedda Armo-sanna!

Siin on siis esiteks Uus Testament. —
Agga, kas sedda toetakse ka? — Ja, kui sedda

loetakse, kas innimesed moistwad, mis nemmad loewad?

Kas sedda loetakse? Kõl loetakse, kui agga need, kes wagga innimesse nimme kandwad, nenda elawad, et ükski mu kurja neist ei woi räkida kui agga se kes waltetab. Sest siis iggamees näab nende kombest, kui pühha se Sanna on mis neid juhatab, ja katsub sedda Sanna ka. Sest wagga innimest austab ka se, kes tedda wihtab, ja kurja innimest ei austa segi kes isse kurja teeb.

Agga kas nemmad ka moistawad, mis nemmad loewad? Kõl moistwad. Sest se on Jumala Sanna, ja tungib moistusse ja Süddame sisse kui pikne, mis katjudki läbbi aiab; on nende Öppetuste polest mis meie omma aialikko ja iggawesse rahho pärrast tarwitame ni selge, kui päite, mis pilweta paistab — kui seal ka neid luggemisse weel on, mis wälja öppind Kirjatundjad agga oskawad ärraselletada, ja mis ehk iggawesses ellus weel tulleb ärraselletada.

Kui ärrawässib meie Südda õigust nondmast, maailma ülli ja meie ennese lihha-meel katsuwad meie waggadusse Riudlust ühhest ärra aiada — patto = kasso, ehk patto = rõõm meid arwatellewad — mis hoiab meid siis? mis aiab siis wärrisema meie hinged? ehk mis rõmustab siis mis muud, kui Piibli = Sanna?

Tuhhat ja tuhhat ärkawad patto unnest — mis muud kui Piibli = Sanna lahutab siis und nenda et Silmad jälle uinuma ei jä? Tuhhanded ja tuhanded on, kelle Süddamed iggatsewad õigeks; samisse rõmustamist — mis muud

Kui Piibli-Sanna juhhatab, neid seäna. Kui sa ärranärtsid selle murre sees, et Jummal sinust enam ei holi — kui sa kardad, et sinno pat surem on kui temma arm; — kui sa, kui se wae ne tõlner, ei jutge silmige ülestõsta taewa pole — mis muud siis hüab armo sinno hinge sisse, kui Piibli-Sanna?

Lahkumisse kord langeb iggä ühhe peäle. Mis kutsub palwele siis? Mis panned wagga innimesse süddant lootma siis? Mis kinnitab temma süddant siis, mahha jätma keik? Ei muud kui se sanna Publist, et ihho-surreminne on hinge uus Sündiminne. (I Kor. 15, 36-44.)

Tuhhat ja tuhhat leinawad omma Ärra-surnuid — keik ello-rõõm ka-ub neist. Mis woib nende nutto-silmad kuuwatada — nende alla-waupud Süddamed tõsta, kui Piibli-Sanna? Surm wõttab agga paelad lahti mis hinge kinnipeawad; siis ihho ka-ub kui üllikond mis mahha wisfatakse — Agga parrema ello pole tõuseb õige innimesse waim, ja Jesus on pühhit-senud meie hauad ja meie taewaminneissed, isse minnes sedda teed. Kust wottab meie üksijänud Südda sedda usko, ja sedda rõmustamist kui meil Piibli-Sanna ei olle? — Jah! mis olleksime keik omma tarkussaga, kui neid õpetusst ei olleks, mis Piibli-Sanna kututab?

Luggege sepärrast sedda ja tehke se järrel! Gest paljas Sanna-Luggia ehk Kulja on agga kelloke mis elliseb — innimesse aus kombe ja puhhas motte peab se willi ollema mis Südda kannab. (Matt. 7, 21.)

Kirjotud Tallinnas, Mäio kuul, aastal üks
tuhhat kahheksa sadda kuusteistkümmend pärrast
meie Önnisteggia Jესusse Kristusse sündimist.

Eestima Piibli-Koggodusēs on

Pea = Wannema assemel:

Reinhold Gottlieb von Maidell,
Eestima Landraat, Keiserlikko Ma = Kunstoriumi
Kohto Pea = Wannem ja Tenusi Moisa Parris herra.

ja

Otto Reinhold Holtz,
Öhto pooltse Harjoma Praost ja Keiserlikko Ma =
Kunstoriumi Kohto Wannem ning Keila Koggo =
dusse Oppetaia.

Piibli-Koggodusse Wannemad on

Parron Sigismund v. Ürküll-Göldenband,
Kollegiraat.

Reinhold Johann Böning,
Talliinna Kunstoriumi Kohto Wannem ja Kootsi
Koggodusse Wannem Oppetaja.

Joachim Rudolph Hippius,
Talliinna suure Kildi Öldermann.

J. G. Weisse,
Talliinna Kanuti-Kildi Öldermann.

Carl Johann Salemann,
Tallinna Rae-Kohto Herra ja Piibli Koggodusse
Sikertäär.

Dionisius Ploschus,
Tallinna Kunstoriimi Kohto Wannem ja Ma-
Koggodusse Wannem Oppetaja.

Joachim Christian Koch,
Tallinna suure Kildi Oidermann ja Piibli Koggo-
dusse Warrandusse Hoidia.

Johann Christian Holtz,
Tituläärat Eestima Krono-Wiskusse Kommissäär
ja Piibli-Koggodusse Sikertäär.

